

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

ZENTAI. Éva

Britek Afrikában / British People in Africa

Eredeti közlés/Original publication:

Nagyvilág, 1984, 29. évf., 2. szám, 292–293. old.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.003.618

Dátum/Date: 2019. május / May

filename: zentai_1984_recWBoyd

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

ZENTAI. Éva: Britek Afrikában / British People in Africa, *AHU MATT*, 2019, **pp. 1–5. old.**, No. 000.003.618, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Közkönyvtárakban / In public libraries

Megjegyzés / Note:

ellenőrzött és szerkesztett szöveg / controlled and edited text

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, könyvismertetés (William Boyd: *A Good Man in Africa* (Jó ember Afrikában). Hamish Hamilton, London, 1981; Penguin Books, Ftarmanswarth, 1982; *An Ice Cream War* (Fagylaltháború). Hamish Hamilton, 1982)

African research in Hungary, book review (William Boyd: *A Good Man in Africa* (Jó ember Afrikában). Hamish Hamilton, London, 1981; Penguin Books, Ftarmanswarth, 1982; *An Ice Cream War* (Fagylaltháború). Hamish Hamilton, 1982)

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-
TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/
writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

BRITEK AFRIKÁBAN

William Boyd: *A Good Man in Africa* (Jó ember Afrikában). Hamish Hamilton, London, 1981; Penguin Books, Ftarmanswarth, 1982; *An Ice Cream War* (Fagylaltháború). Hamish Hamilton, 1982.

ZENTAI, Éva

Nagyvilág, 1984, 29. évf., 2. szám, 292–293. old.

A harminckét éves William Boyd, akinek a nevéhez a közelmúlt egyik legnagyobb angol könyvsikere fűződik, arról is híres, hogy máris több irodalmi díjat kapott, mint ahány regényt írt.

Keserves dilemma húzódik meg ennek a fölényes íráskészséggel rendelkező írónak a műveiben: angol, de nyugat-afrikainak vallja magát, élete első két évtizedét Afrikában töltötte, de most Angliában él, az oxfordi egyetemen tanít irodalmat, de Afrikát vallja otthonának.

Nyilvánvalóan apjáról mintázza első, *A Good Man in Africa* című regényének egyik hősét, a skót származású Murray doktort, aki az évtizede függetlenné vált afrikai állam egyetemének rektorát vezeti. Murray doktornak semmi köze a volt, illetve a még megkapaszkodni próbáló brit gyarmatbirodalomhoz; őt a kedvező klíma vitte Afrikába, és a hivatástudat. Missziót teljesít, megvesztegethetetlenül, s az adott zavaros belpolitikai helyzetben éppen ez teszi nemkívánatos-sá.

A hatalomra törő nemzeti burzsoá párt vezérének manővereihez sokkal megfelelőbb partner a még mindig jelentős befolyással bíró hivatalos brit fél, illetve az azt képviselő és alamuszian felkínálkozó brit nagykövetség. Murray doktor, a „jó ember” elhanyagolható mellékszereplője, s véletlen áldozata lesz ennek a helyi politikai színjátéknak.

Az írói szándék Murray doktor alakjában eredetileg a fehérek jelenlétének, beilleszkedésének, ottmaradásának a jogosultságát és lehetőségeit feszegette, azt a kérdést, amelyet más, elkötelezett, komoly afrikai fehér írók is évek óta napirenden tartanak; a történet előre-

haladtával azonban eltolódik a hangsúly: a felemás függetlenné válásnak, a brit és afrikai fél kölcsönös korrumpálási kísérleteinek kulisszái között a politikai közhelyek mezejére csúszik a regény. Egészen más minőségben teljesedik ki végül, és arat közönségsikert: egyszerűen bohózzattá burjánzik a csetlő-botló, mindig peches követségi titkár švejki figurája körül, s a buktatókkal teli hivatali protokoll és az előnytelen származás társadalmi komédiájává alakul.

Pedig Boyd makacsul többre törekszik ennél. Újabb regényében ismét afrikai témához nyúl: komoly hadtörténeti kutatások után, nagy történelmi és helyismereti hozzáértéssel az első világháborúnak egy ismeretlen, feldolgozatlan mozzanatát eleveníti fel: azt a négyéves, gyilkos háborút, amely Német Kelet-Afrikában dúlt a német gyarmatosítók és az angolok között.

A hiteles történelmi eseményeket Boyd egy nagyszerűen bonyolított magántörténet szálaira fűzi fel. 1914 – irodalmi élményeinkből olyan jól ismert – nyarán kezdődik a történet, egy félbeszakadt nászúttal: Gabriel Cobb kapitánynak, egy régi brit katonacsalád legidősebb fiának vissza kell térnie csapatához, hogy útnak indulhasson Dar-es-Salam felé, a németek ellen. Már a háború első, kaotikus napjaiban fogságba esik, s egy német katonai kórházban tölti a következő éveket.

Közben a háború más-más módon, otthon, a félőrült Cobb tábornoktól terrorizált családban is szedi az áldozatait, így vagy úgy mindenkit mozgósít, s végül az egyébként pacifista értelmiségiek hatása alatt álló legkisebb Cobb fiú is bevonul, hogy megkeresse fogságba esett bátyját. Boyd érett áttekintéssel és sajátos távolságtartással tolmácsolja a történeteket; történelmi regénye semmiképpen nem divatos persziflázs, nem anakronizál, nem használ mai fogalmakat, nem vetíti bele írásába tetten érhetően egy mai író történelmi, társadalmi, lélektani többlettudását.

Gyakorlatilag úgy írja meg ezt a deheroizáló történetet, ahogy annak idején egy író az akkori tudásával (például Aldington egy másik hadszínterről) írta meg. De prózája mélyén ott rejtőzik ez a tudástöbblet: a történet legkülönbözőbb vonatkozásait tölti fel ironikus feszültséggel a tájékozott mai olvasó szemében az elmúlt hatvan év eseményeinek ismerete.

Cobb kapitány gátlásos nászéjszakájának leírása akár egykorú próza is lehetne, de tartózkodó megfogalmazásában mégis ott érzi az olvasó mindazt, ami a téma feldolgozásában azóta történt. Már három

hete vége a háborúnak, de a dzsungelben még mindig harcolnak egymás ellen németek és angolok, „német négerék” és „angol négerék”; a harcnak csak egy véletlenül odatévedő biciklis küldönc vet véget. Cobb kapitány most már akár élve meg is úszhatná a háborút, csak hogy az érte küldött ruga-ruga bennszülöttek félreértés folytán nem csupán elfogják, hanem le is vágják a fejét: mennyi asszociációt kínál ehhez is a huszadik századi irodalom!

Semmiképpen nem annak a – mindenesetre boszorkányos – egybeesésnek köszönhetette tehát elsöprő sikerét az *An Ice Cream War*, hogy a falklandi háborúval egy időben látott napvilágot; nem ezért került fel az 1982. évi Booker-díj rövidlistájára sem, noha a díjnak a pártatlanság érdekében évente változó zsűrije hajlott arra, hogy a nyers politikumot, az aktualitást díjazza.

A könyv népszerűségének nyilván kedvezett a történelmi témák, a dokumentumok iránti általános érdeklődés, de sokkal gazdagabb, sokrétűbb mű, hogysen egyszerű történelmi regény legyen: egy ígéretes tehetség küzdelme azért, hogy feszítő személyes problémáit és kivételes íráskészségét megfelelő témában asszimilálja.